EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 26.6.2024.
COM(2024) 264 final

2024/0150 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu Eiropas Padomes Pamatkonvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Mākslīgais intelekts (MI) piedāvā lieliskas iespējas, bet daži lietojumi un izmantošanas veidi var arī radīt kaitējumu un riskus personu pamattiesībām un citām sabiedrības interesēm.

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/[..], ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā ("MI akts"), Savienība ir pieņēmusi pirmo visaptverošo regulu par MI, nosakot standartu globālā mērogā. MI akts tika pieņemts 2024. gada 12. jūnijā ([1]) un stāsies spēkā 20 dienās pēc tā publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*. Ar MI aktu tiek pilnībā saskaņoti noteikumi par MI sistēmu laišanu tirgū, nodošanu ekspluatācijā un izmantošanu visās dalībvalstīs ([2]) ar mērķi veicināt inovāciju un uzticama MI ieviešanu, vienlaikus aizsargājot veselību, drošību un pamattiesības, citastarp demokrātiju, tiesiskumu un vidi.

Arī dažādas starptautiskas organizācijas, to vidū Eiropas Padome, ir pastiprinājušas centienus MI regulējuma jomā, atzīstot MI pārrobežu dabu un vajadzību pēc starptautiskas sadarbības šo tehnoloģiju radīto kopīgo problēmu risināšanā.

Kopš 2022. gada jūnija Eiropas Padomes Mākslīgā intelekta komiteja (*Committee on Artificial Intelligence, CAI*) ([3]) izstrādā juridiski saistošu pamatkonvenciju (turpmāk tekstā "konvencija"), lai risinātu iespējamos riskus, ko MI rada cilvēktiesībām, demokrātijai un tiesiskumam. Savienība veica sarunas par konvenciju, pamatojoties uz LESD 216. panta 1. punktā noteikto ceturto alternatīvu, saskaņā ar kuru Savienība var veikt sarunas[4] par starptautisku nolīgumu un noslēgt šādu nolīgumu, ja "tas varētu ietekmēt kopējos noteikumus vai mainīt to saturu". Eiropas Komisija pārstāvēja Savienību sarunās par konvenciju saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 218. panta 3. punktu un pamatojoties uz Padomes lēmumu, ar ko pilnvaro sākt sarunas Eiropas Savienības vārdā ([5]).

Savienība ir aktīvi piedalījusies sarunās un tiekusies uz mērķi nodrošināt konvencijas saderību ar Savienības tiesību aktiem, atbilstību MI aktam, kā arī konvencijas kā pirmā starptautiskā līguma par MI kvalitāti un pievienoto vērtību. Šajā kontekstā Savienības mērķis ir bijis arī konvencijas starptautiskais tvērums.

Pēc vairākām sarunu kārtām *CAI* konvencijas tekstu apstiprināja savā 10. plenārsēdē, kas notika 2024. gada 11.–14. martā. Eiropas Padomes Ministru komiteja 2024. gada 17. maijā pieņēma konvenciju, vienojās to atvērt parakstīšanai Viļņā (Lietuvā) 2024. gada 5. septembrī neoficiālā tieslietu ministru konferencē un aicināja Eiropas Padomes locekļus, citas trešās valstis, kas piedalījušās konvencijas izstrādē, un Savienību apsvērt tās parakstīšanu minētajā konferencē, vienlaikus atgādinot, ka konvencijai var pievienoties arī citas trešās valstis ([6]).

---

1 EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2024/[..], ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā un groza Regulas (EK) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 un (ES) 2019/2144 un Direktīvas 2014/90/ES, (ES) 2016/797 un (ES) 2020/1828 (Mākslīgā intelekta akts) (OV 2024 L [..]).

2 MI akts, 1. un 8. apsvērums.

3 Lēmums par Mākslīgā intelekta komitejas darbu Ministru komitejas 132. sesijā — turpmākie pasākumi, CM/Inf(2022) 20, DD(2022) 245.

4 Tiesas 2018. gada 20. novembra spriedums Komisija/Padome (Antarktikas aizsargājamās jūras teritorijas), apvienotās lietas C-626/15 un C-659/16, ECLI:EU:C:2018:925, 112. punkts.

5 Padomes Lēmums (ES) 2022/2349 (2022. gada 21. novembris), ar ko pilnvaro Eiropas Savienības vārdā sākt sarunas par Eiropas Padomes konvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu (OV L 311, 2.12.2022., 138. lpp.).

6 CM/Del/Dec(2024)133/4.

Šajā sakarā šā priekšlikuma mērķis ir sākt procesu, lai Savienība parakstītu konvenciju nolūkā to vēlāk ratificēt, ierosinot Padomei pieņemt lēmumu, ar ko pilnvaro Savienību parakstīt konvenciju saskaņā ar LESD 218. panta 5. punktu. Konvencija ir pilnībā saderīga ar Savienības tiesību aktiem kopumā un jo īpaši ar MI aktu, un ar to starp citiem Eiropas Padomes locekļiem un galvenajiem starptautiskajiem partneriem, kas var kļūt par konvencijas pusēm, visā pasaulē popularizēs galvenos jēdzienus, kas izriet no Savienības pieejas MI regulējumam.

Konvencijas saturs

Konvencijas mērķis ir nodrošināt, ka darbības MI sistēmu dzīvesciklā pilnībā atbilst cilvēktiesībām, demokrātijai un tiesiskumam.

Konvencijas pusēm tā būs jāīsteno, veicot atbilstīgus leģislatīvus, administratīvus vai citus pasākumus, lai īstenotu tās noteikumus, ievērojot pakāpenisku un diferencētu pieeju atkarībā no nelabvēlīgās ietekmes nopietnības un iespējamības. Konvencija Savienībā būtu jāīsteno tikai ar MI aktu, ar ko pilnībā saskaņo noteikumus par MI sistēmu laišanu tirgū, nodošanu ekspluatācijā un izmantošanu, un attiecīgā gadījumā ar citu attiecīgo Savienības *acquis*.

Konvencijas darbības joma aptver MI sistēmas, kas varētu ietekmēt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu, izmantojot diferencētu pieeju. Konvencijā paredzētie principi un pienākumi attieksies uz darbībām MI sistēmu dzīvesciklā, kuras veic publiskās iestādes vai privātie dalībnieki, kas rīkojas to vārdā. Attiecībā uz privāto sektoru pusēm ir pienākums novērst riskus un ietekmi, ko rada privātā sektora dalībnieku darbības MI sistēmu dzīvesciklā, tādā veidā, kas atbilst konvencijas priekšmetam un mērķim, bet tām ir iespēja izvēlēties, vai piemērot konvencijā noteiktos pienākumus vai veikt citus piemērotus pasākumus. Pusēm būs jāsniedz deklarācija par izvēli, ko tās izdara šajā sakarā, parakstot konvenciju vai pievienojoties tai. Noslēdzot konvenciju, Savienībai būtu jāizdod deklarācija par to, ka ar MI aktu un citu attiecīgu Savienības *acquis* Savienība īstenos konvencijas II līdz VI nodaļā izklāstītos principus un pienākumus attiecībā uz darbībām, ko veic privāti dalībnieki, kuri laiž tirgū, nodod ekspluatācijā un izmanto MI sistēmas Savienībā.

MI darbības, kas saistītas ar valsts drošību, ir izslēgtas no konvencijas darbības jomas ar nosacījumu, ka tās jebkurā gadījumā ir jāveic saskaņā ar piemērojamām starptautiskajām cilvēktiesībām un ievērojot demokrātijas institūcijas un procesus. Konvencija neattiecas arī uz pētniecības un izstrādes darbībām saistībā ar MI sistēmām, kas vēl nav darītas pieejamas lietošanai, izņemot, ja testēšana vai tamlīdzīgas darbības var ietekmēt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu. Saskaņā ar Eiropas Padomes Statūtiem jautājumi, kas saistīti ar valsts aizsardzību, neietilpst konvencijas darbības jomā.

Konvencijā ir paredzēts arī vispārēju pienākumu un pamatprincipu kopums, citastarp cilvēka cieņas un personas autonomijas aizsardzība, kā arī vienlīdzības un nediskriminācijas veicināšana. Turklāt tajā ir noteikts pienākums ievērot privātumu un personas datu aizsardzību, kā arī pārredzamību un pārraudzību, lai nodrošinātu pārskatatbildību un atbildību. Viens no principiem attiecas arī uz drošu inovāciju un eksperimentiem kontrolētā vidē.

Īpašā nodaļā par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem ir paredzēts arī tādu pasākumu kopums, kuru mērķis ir nodrošināt piekļūstamu un efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekļu pieejamību gadījumos, kad darbības MI sistēmu dzīvesciklā ir izraisījušas cilvēktiesību pārkāpumus. Tas ietver arī efektīvas procesuālās garantijas un garantijas personām, kuru tiesības ir būtiski ietekmējusi MI sistēmu izmantošana. Turklāt personas būtu jāinformē par to, ka tās mijiedarbojas ar MI sistēmu, nevis ar cilvēku.

Konvencijā ir iekļauta arī nodaļa par pasākumiem risku un nelabvēlīgas ietekmes novērtēšanai un mazināšanai, kas jāveic iteratīvā veidā, lai apzinātu faktisko un iespējamo ietekmi uz

cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu un veiktu atbilstošus novēršanas un mazināšanas pasākumus.

Turklāt konvencijā ir paredzēts, ka pusēm būtu jānovērtē vajadzība pēc aizliegumiem vai moratorijiem attiecībā uz konkrētiem MI sistēmu lietojumiem, kas tiek uzskatīti par nesaderīgiem ar cilvēktiesību ievērošanu, demokrātijas darbību vai tiesiskumu.

Konvencija nodrošina pēcpasākumu mehānismu pušu konferencē, kurā ir pušu pārstāvji, kas periodiski apspriedīsies, lai veicinātu konvencijas efektīvu izmantošanu un īstenošanu. Tajā ir paredzēts arī mehānisms starptautiskai sadarbībai gan starp konvencijas pusēm, gan attiecībās ar trešām valstīm un attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai sasniegtu konvencijas mērķi.

Turklāt katrai pusei vietējā līmenī būtu jāizveido vai jāizraugās viens vai vairāki efektīvi mehānismi, lai pārraudzītu to, kā puses izpilda konvencijā noteiktos pienākumus.

- **Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Konvencija nosaka vispārīgus principus un pienākumus cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma aizsardzībai, kas ir pilnībā saskanīgi un saskaņoti ar MI akta mērķiem un sīki izklāstītajām prasībām attiecībā uz MI sistēmām, kā arī pienākumiem, kas noteikti šādu sistēmu nodrošinātājiem un ieviesējiem.

MI sistēmas definīcija konvencijā ir pilnībā saskaņota ar MI aktā sniegto definīciju, jo tās abas ir balstītas uz šādu sistēmu definīciju Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas MI principos ([7]), tādējādi nodrošinot vienotu izpratni par to, kuras digitālās tehnoloģijas veido MI.

Gan konvencijā, gan MI aktā ir arī ievērota uz risku balstīta pieeja MI sistēmu regulējumam un ir iekļauti īpaši noteikumi par riska un ietekmes novērtējumiem un riska mazināšanas pasākumiem. MI akts jo īpaši ietver vairākus attiecīgus aizliegumus un augsta riska izmantošanas gadījumus attiecībā uz MI sistēmām visos publiskajos un privātajos sektoros, citastarp demokrātijas un tiesiskuma jomā. Tādējādi MI akta sīki izstrādātie noteikumi un procedūras MI sistēmu izstrādei, laišanai tirgū un ieviešanai minētajās jomās nodrošinās pamattiesību, demokrātijas un tiesiskuma ievērošanu visā MI dzīvesciklā.

Konvencija ietver principus un pienākumus, uz kuriem jau attiecas MI akts, piemēram, pasākumus nolūkā aizsargāt cilvēktiesības, drošību un uzticamību, pārskatatbildību un atbildību, datu pārvaldību un datu aizsardzību, pārredzamību un pārraudzību, vienlīdzību un nediskriminmāciju, digitālās prasmes un digitālo pratību.

Pārredzamība ir vēl viens kopīgs elements abos juridiskajos instrumentos, citastarp pasākumos attiecībā uz MI radīta satura identificēšanu un to personu informēšanu, kuras mijiedarbojas ar MI sistēmām. Abi juridiskie instrumenti ietver arī attiecīgus noteikumus par riska un ietekmes novērtējumiem un riska pārvaldību, uzskaiti, izpaušanu (pilnvarotām struktūrām un iestādēm un attiecīgā gadījumā skartajām personām), izsekojamību un izskaidrojamību, drošu inovāciju un eksperimentēšanu kontrolētā vidē, kā arī pasākumu kopumu, lai nodrošinātu efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, citastarp tiesības pieprasīt un iegūt informāciju un iesniegt sūdzību kompetentajai iestādei, kā arī procesuālās garantijas.

---

[7] ESAO "MI sistēmas" definīcija tika atjaunināta 2023. gada 8. novembrī [C(2023) 151 un C/M(2023) 14, 218. punkts], lai nodrošinātu, ka tā joprojām ir tehniski precīza un atspoguļo tehnoloģiju attīstību, citastarp attiecībā uz ģeneratīvo MI.

Konvencijā paredzētā pārraudzības sistēma arī pilnībā atbilst MI akta visaptverošajai pārvaldības un izpildes sistēmai, ko veido izpilde Savienības un valstu līmenī, ar procedūrām Savienības noteikumu konsekventai īstenošanai dalībvalstīs. Konvencijā jo īpaši ir paredzēts viens vai vairāki efektīvi pārraudzības mehānismi vietējā līmenī, kuriem savi pienākumi ir jāveic neatkarīgi un objektīvi un kuriem ir vajadzīgās pilnvaras, zināšanas un resursi, lai efektīvi pildītu uzdevumus pārraudzīt, kā puses īsteno konvencijā noteiktos pienākumus.

MI akts attieksies uz MI sistēmām, kas laistas tirgū, nodotas ekspluatācijā vai tiek izmantotas Savienībā, savukārt konvencijai ir plašāks ģeogrāfiskais tvērums — Eiropas Padomes dalībvalstis un trešās valstis visā pasaulē, kas var kļūt par konvencijas pusēm. Tādējādi konvencija sniedz unikālu iespēju veicināt uzticamu MI ārpus Savienības pirmajā starptautiskajā juridiski saistošajā līgumā, kura pamatā ir spēcīga cilvēktiesību pieeja MI regulējumam.

Saistībā ar regulatīvo pieeju MI, kas paredz konsekventas un savstarpēji pastiprinošas saistības vairākos starptautiskos līmeņos, gan konvencija, gan MI akts ir neatņemamas šīs pieejas sastāvdaļas ar kopīgu mērķi nodrošināt uzticamu MI.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Konvencijai ir arī kopīgi mērķi ar citām Savienības politikas jomām un tiesību aktiem, kuru mērķis ir īstenot pamattiesības, kas nostiprinātas Savienības Pamattiesību hartā ([8]).

Jo īpaši konvencijā nostiprinātais vienlīdzības un nediskriminācijas princips pilnībā atbilst Savienības tiesību aktiem diskriminācijas aizlieguma jomā un veicinās līdztiesības apsvērumu integrēšanu MI sistēmu projektēšanā, izstrādē un izmantošanā un diskriminācijas aizlieguma efektīvu īstenošanu, kā paredzēts pušu piemērotajos starptautiskajos un valsts tiesību aktos.

Turklāt konvencija atbilst Savienības *acquis* datu aizsardzības jomā, citastarp Vispārīgajai datu aizsardzības regulai ([9]), attiecībā uz pamattiesībām uz privātumu un personas datu aizsardzību, paredzot efektīvas garantijas un aizsardzības pasākumus, kam jābūt ieviestiem attiecībā uz personām, saskaņā ar pušu piemērotajām iekšzemes un starptautiskajām juridiskajām saistībām.

Konvencijā paredzētie pasākumi, kuru mērķis ir aizsargāt pušu demokrātiskos procesus saistībā ar darbībām MI sistēmas dzīvesciklā, pilnībā atbilst mērķiem un sīki izstrādātajiem noteikumiem Digitālo pakalpojumu aktā ([10]), ar ko reglamentē starpniecības pakalpojumu sniegšanu Savienībā ar mērķi nodrošināt drošu, paredzamu un uzticamu tiešsaistes vidi, kurā tiek ievērotas pamattiesības, citastarp tiesības uz vārda brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju. Tie atbilst arī Regulai par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu ([11]), Prakses kodeksam dezinformācijas jomā ([12]) un Savienības politikai

---

8 Eiropas Savienības Pamattiesību harta (OV C 326, 26.10.2012., 391.–407. lpp.).

9 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts) (OV L 277, 27.10.2022., 1.–102. lpp.).

11 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/900 (2024. gada 13. marts) par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu (PE/90/2023/REV/1, OV L, 2024/900, 20.3.2024.).

12 https://disinfocode.eu/introduction-to-the-code/.

demokrātijas un brīvu, godīgu un noturīgu vēlēšanu jomā ([13]), citastarp 2020. gada Eiropas Demokrātijas rīcības plānam ([14]), vēlēšanu un integritātes paketei ([15]) un nesenajai 2023. gada Demokrātijas aizsardzības paketei ([16]).

Konvencija ir saskaņā ar Savienības vispārējo digitālo stratēģiju, jo tā palīdz veicināt tehnoloģijas, kuras darbojas cilvēku labā, kas ir viens no trim galvenajiem politikas ievirzes pīlāriem un mērķiem, kuri noteikti paziņojumā "Eiropas digitālās nākotnes veidošana" ([17]). Minētā paziņojuma mērķis ir nodrošināt, ka MI tiek izstrādāts, respektējot cilvēktiesības un iegūstot cilvēku uzticēšanos, lai Eiropa būtu gatava digitālajam laikmetam un nākamos gadus pārvērstu par digitālo desmitgadi ([18]).

Turklāt Eiropas Deklarācijā par digitālajām tiesībām un principiem digitālajai desmitgadei ([19]) ir ietvertas vairākas digitālās tiesības un principi, kas ir saskaņoti ar konvencijas mērķiem un principiem, un abi šie instrumenti veicina spēcīgu, cilvēktiesībās balstītu pieeju tehnoloģijām.

Konvencija atbilst arī ES stratēģijai par bērna tiesībām ([20]) un Eiropas stratēģijai "Bērniem labāks internets" (*BIK+*) ([21]), kuru mērķis ir nodrošināt, ka bērni tiešsaistē tiek aizsargāti, respektēti un iespēcināti, saskaroties ar jaunu virtuālu vārdu un MI radītajām problēmām.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Priekšlikums lēmumam, ar ko pilnvaro Savienības vārdā parakstīt konvenciju, ir iesniegts Padomei saskaņā ar LESD 218. panta 5. punktu.

Lēmuma, ko pieņem saskaņā ar LESD 218. panta 5. punktu, materiālais juridiskais pamats galvenokārt ir atkarīgs no nolīguma mērķa un satura. Saskaņā ar judikatūru, ja Savienības tiesību akta analīze parāda, ka tam ir divi mērķi vai ka tam ir divas sastāvdaļas, un ja vienu no tām var atzīt par galveno vai dominējošo, bet otrai ir tikai palīgraksturs, tad tiesību akts ir jābalsta tikai uz vienu juridisko pamatu, proti, uz to, ar ko saistīts galvenais vai dominējošais mērķis vai sastāvdaļa.

Attiecībā uz materiālo juridisko pamatu — konvencijas materiālā piemērošanas joma atbilst MI akta ([22]) darbības jomai, arī saistībā ar izslēgšanu no darbības jomas attiecībā uz pētniecības un izstrādes, valsts drošības un aizsardzības darbībām. Konvencijā paredzētie principi un pienākumi atbilst sīkāk izstrādātajām prasībām attiecībā uz MI sistēmām un šādu sistēmu nodrošinātāju un ieviesēju īpašajiem pienākumiem saskaņā ar MI aktu un citiem attiecīgiem Savienības tiesību aktiem. Ja Padome pieņems ierosināto lēmumu un Savienība

---

13 Demokrātijas aizsardzība — Eiropas Komisija (europa.eu).

14 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy_lv.

15 https://commission.europa.eu/publications/reinforcing-democracy-and-integrity-elections-all-documents_en.

16 Komisijas Paziņojums par demokrātijas aizsardzību (COM(2023) 630 final).

17 Komisijas paziņojums "Eiropas digitālās nākotnes veidošana" (COM(2020) 67 final).

18 Komisijas paziņojums "Digitālais kompass līdz 2030. gadam — Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā" (COM(2021) 118 final).

19 Eiropas deklarācija par digitālajām tiesībām un principiem digitālajai desmitgadei (COM(2022) 28 final).

20 Komisijas paziņojums "ES stratēģija par bērna tiesībām" (COM(2021) 142 final).

21 Komisijas paziņojums "Digitālā desmitgade bērniem un jauniešiem. Jaunā Eiropas stratēģija "Bērniem labāks internets" (*BIK+*) (COM(2022) 212 final).

22 Padome pieņēma MI aktu 2024. gada 21. maijā, un to paredzēts publicēt *Oficiālajā Vēstnesī* 2024. gada jūlijā.

parakstīs konvenciju, MI akts būs primārais Savienības tiesību akts, ar kuru konvenciju īsteno Savienības tiesību sistēmā ar pilnībā saskaņotiem noteikumiem par MI sistēmu laišanu tirgū, nodošanu ekspluatācijā un izmantošanu Savienībā, kas ir tieši piemērojami dalībvalstīs, ja vien MI aktā nav īpaši noteikts citādi ([23]).

Ņemot vērā, ka konvencijas darbības joma un mērķi ir saskaņoti un pilnībā saskanīgi ar MI akta darbības jomu un mērķiem un ka abu šo juridisko instrumentu darbības joma attiecībā uz personām un materiālā piemērošanas joma ir vienādas, konvencijas noslēgšanas materiālais juridiskais pamats ir LESD 114. pants, kas ir MI akta galvenais juridiskais pamats.

Starptautisko nolīgumu daba ("tikai ES" vai "jaukts") ir atkarīga no konkrētā priekšmeta saderības ar Savienības kompetenci.

LESD 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka Savienības ekskluzīvā kompetencē ir *"noslēgt starptautisku līgumu .., ciktāl līguma slēgšana ietekmē Savienības kopīgos noteikumus vai maina to darbības jomu"*. Starptautisks līgums var ietekmēt kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu, ja uz jomu, uz kuru attiecas līgums, lielā mērā attiecas Savienības tiesību akti ([24]).

Konvencijas darbības joma attiecībā uz personām ir pilnībā saskaņota ar MI aktu, jo abi šie juridiskie instrumenti principā aptver gan publiskos, gan privātos dalībniekus (ar konvencijas principu un pienākumu fakultatīvu piemērošanu privātiem dalībniekiem, kas nav tie, kuri rīkojas publisko iestāžu vārdā), savukārt abu juridisko instrumentu materiālā piemērošanas joma no piemērojamiem noteikumiem izslēdz MI darbības, kas saistītas ar valsts drošību, aizsardzību un pētniecību.

Ņemot vērā, ka konvencijas un MI akta darbības joma attiecībā uz personām un materiālā piemērošanas joma atbilst MI akta darbības jomai attiecībā uz personām un materiālajai piemērošanas jomai, konvencijas noslēgšana var ietekmēt Savienības kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu LESD 3. panta 2. punkta nozīmē. Attiecīgi būtu jāuzskata, ka Savienībai ir ekskluzīva ārējā kompetence noslēgt konvenciju, un konvencija būtu jāparaksta Savienības vārdā kā "tikai ES" nolīgums, paredzot tās noslēgšanu vēlāk.

- **Proporcionalitāte**

Konvencijā ir paredzēti vienīgi tie pasākumi, kas vajadzīgi, lai sasniegtu politikas mērķus, izstrādājot saskaņotu pieeju MI regulējumam starptautiskā līmenī.

Konvencija nosaka augsta līmeņa tiesisko regulējumu MI jomā, kas paredz elastību, ļaujot pusēm konkrēti izstrādāt īstenošanas satvarus. Uz risku balstītā pieeja arī nodrošina noteikumu proporcionalitāti un ļauj diferencēt īstenošanas pasākumus samērīgi ar riskiem līdzīgi kā MI aktā.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Izvēlētais instruments ir priekšlikums Padomes lēmumam saskaņā ar LESD 218. panta 5. punktu.

---

[23] Sk. MI akta 1. pantu un 1. apsvērumu.

[24] Sk., piem., Tiesas spriedumu Komisija/Padome (Raidorganizāciju blakustiesības), C-114/12, ECLI:EU:C:2014:2151, 68. un 69. punkts; Atzinumu 1/13, Trešo valstu pievienošanās Hāgas konvencijai, EU:C:2014:2303, 71.–74. punkts; Tiesas spriedumu *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 27.–33. punkts; Atzinumu 3/15, Marrākešas līgums, kas atvieglo to personu piekļuvi iespieddarbiem, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītnespēju citu iemeslu dēļ, ECLI:EU:C:2017:114, 105.–108. punkts.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- ***Ex post* izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Eiropas Komisija par šo priekšlikumu nav veikusi īpašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām.

Konvencijas izstrāde bija Eiropas Padomes Mākslīgā intelekta komitejas sadarbības centieni, kuros tika iesaistītas visas 46 Eiropas Padomes dalībvalstis, kā arī novērotājas valstis, to vidū Kanāda, Japāna, Meksika, Svētais Krēsls, ASV, un Eiropas Savienība. Turklāt piedalījās vairākas citas trešās valstis, to vidū Austrālija, Argentīna, Kostarika, Izraēla, Peru un Urugvaja.

Saskaņā ar Eiropas Padomes apņemšanos sadarboties ar dažādām ieinteresētajām personām konvencijas izstrādē piedalījās arī 68 starptautiskie pārstāvji no pilsoniskās sabiedrības, akadēmiskajām aprindām, nozares un citām starptautiskām organizācijām, nodrošinot visaptverošu un iekļaujošu pieeju. Konvencijas izstrādē arī notika sadarbība ar dažādām citām starptautiskām organizācijām, to vidū ar Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju (EDSO), Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizāciju (*UNESCO*). Turklāt šajā procesā piedalījās attiecīgās struktūras un komitejas Eiropas Padomē. Savienības dalību vadīja Eiropas Komisija. Novērotāju statusā piedalījās arī Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras un Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja pārstāvji.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Savienības nostāja sarunās par konvenciju ir sagatavota, apspriežoties ar īpašu komiteju, ko izraudzījusies Padome (Padomes Telesakaru un informācijas sabiedrības jautājumu darba grupa).

- **Ietekmes novērtējums**

Neattiecas.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Konvencijas mērķis ir novērst iespējamos riskus un kaitējumu cilvēktiesībām, nodrošinot, ka darbības MI sistēmu dzīvesciklā atbilst cilvēktiesību ievērošanas, demokrātijas un tiesiskuma principiem, vienlaikus atzīstot arī MI potenciālu aizsargāt un atvieglot minēto tiesību īstenošanu digitālajā vidē un uzlabot sabiedrības un vides labbūtību un tehnoloģiju progresu.

Konvencijā paredzēto konkrēto principu un pienākumu mērķis ir aizsargāt un ievērot cilvēktiesības, kas nostiprinātas vairākos starptautiskos un reģionālos instrumentos ([25]), kuri piemērojami pusēm, citastarp Savienības Pamattiesību hartā un starptautiskos instrumentos par cilvēktiesībām, kurus Savienība ir noslēgusi.

Tādējādi konvencija nosaka kopēju minimālo standartu cilvēktiesību aizsardzības piemērošanai MI kontekstā, vienlaikus nodrošinot esošo cilvēktiesību aizsardzību un ļaujot pusēm nodrošināt plašāku aizsardzību ar stingrākiem aizsardzības pasākumiem.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Konvencijāir paredzēts, ka trešās valstis sniedz finansiālu ieguldījumu pušu konferences darbībās. Lai gan visas Eiropas Padomes dalībvalstis veiks iemaksas no Eiropas Padomes parastā budžeta saskaņā ar Eiropas Padomes Statūtiem, puses, kas nav dalībvalstis, veiks ārpusbudžeta iemaksas. Ieguldījumu, ko sniedz valsts, kura nav Eiropas Padomes dalībvalsts, kopīgi nosaka Ministru komiteja un attiecīgā valsts, kas nav Eiropas Padomes dalībvalsts.

Konvencija neskar pušu iekšējos normatīvos aktus, ar ko reglamentē budžeta kompetenci un budžeta apropriāciju procedūras. Tas arī ļauj valstīm, kas nav dalībvalstis, veikt iemaksas, nepārsniedzot apstiprinātos budžeta ierobežojumus, ko noteikusi to izpildvara, neskarot nekādus iepriekšējus nolīgumus.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzīšanas, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Pušu konference, kurā ir pušu pārstāvji, uzraudzīs, vai konvencijas mērķi tiek faktiski sasniegti un vai puses īsteno tās noteikumus.

Katrai pusei pirmajos divos gados pēc pievienošanās un pēc tam regulāri būs jāiesniedz pušu konferencei ziņojums, sīki izklāstot pasākumus, kas veikti, lai īstenotu konvenciju.

Puses tiek arī mudinātas sadarboties konvencijas mērķu sasniegšanā. Šī starptautiskā sadarbība var ietvert attiecīgās informācijas apmaiņu par MI un tā iespējamo nelabvēlīgo vai pozitīvo ietekmi uz cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu.

Lai nodrošinātu efektīvu uzraudzību un īstenošanu, katrai pusei būs jāizraugās viens vai vairāki efektīvi pārraudzības mehānismi vietējā līmenī.

[25] Piem., 1948. gada Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, 1950. gada Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (*ETS* Nr. 5), 1966. gada Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, 1966. gada Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, 1961. gada Eiropas Sociālā harta (*ETS* Nr. 35), kā arī to attiecīgie protokoli, un 1996. gada Eiropas Sociālā harta (pārskatīta) (*ETS* Nr. 163), 1989. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērna tiesībām un Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām.

2024/0150 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu Eiropas Padomes Pamatkonvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 114. pantu saistībā ar 218. panta 5. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

(1) Padome 2022. gada 21. novembrī pilnvaroja Eiropas Komisiju Savienības vārdā sākt sarunas par Eiropas Padomes Konvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu ("konvencija"). Eiropas Komisija Savienības vārdā ir risinājusi sarunas par konvenciju. 2024. gada 17. maijā šīs sarunas tika sekmīgi pabeigtas, parafējot konvenciju un pieņemot to Eiropas Padomes Ministru komitejā ([26]).

(2) Konvencijā ir noteikti vispārīgi principi un pienākumi, kas konvencijas pusēm būtu jāievēro, lai nodrošinātu cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma aizsardzību saistībā ar darbībām mākslīgā intelekta (MI) sistēmu dzīvesciklā.

(3) Savienība, galvenokārt pamatojoties uz LESD 114. pantu, 2024. gada 12. jūnijā pieņēma Regulu (ES) 2024/[..] ("MI akts") ([27]), kurā paredzēti pilnībā saskaņoti noteikumi, ar ko reglamentē MI sistēmu laišanu tirgū, nodošanu ekspluatācijā un izmantošanu Savienībā un kas ir tieši piemērojami dalībvalstīs, ja vien MI aktā nav skaidri noteikts citādi. Konvencija Savienībā ir jāīsteno tikai ar MI aktu un citu attiecīgu Savienības *acquis*, ja tas ir piemērojams.

(4) Ņemot vērā, ka konvencijas personiskā un materiālā piemērošanas joma ir tāda pati kā Mākslīgā intelekta akta un cita relevanta Savienības *acquis*, konvencijas noslēgšana var ietekmēt Savienības kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu Līguma par Eiropas Savienības darbību 3. panta 2. punkta nozīmē. Attiecīgi Savienībai ir ekskluzīva ārējā kompetence parakstīt konvenciju, un tāpēc tikai Savienībai būtu jākļūst par konvencijas pusi ar nosacījumu, ka tā tiek noslēgta vēlāk.

(5) Saskaņā ar Līgumiem Eiropas Komisijai ir jānodrošina konvencijas parakstīšana ar nosacījumu, ka tā tiek noslēgta vēlāk,

---

[26] PADOMES LĒMUMS (ES) 2022/2349 (2022. gada 21. novembris), ar ko pilnvaro Eiropas Savienības vārdā sākt sarunas par Eiropas Padomes konvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu (OV L 311, 2.12.2022., 138. lpp.).

[27] Eiropas Parlamenta un Padoms Regula (ES) 2024/[..], ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā un groza Regulas (EK) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 un (ES) 2019/2144 un Direktīvas 2014/90/ES, (ES) 2016/797 un (ES) 2020/1828 (Mākslīgā intelekta akts) (OV 2024 L [..]).

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Ar šo Savienības vārdā tiek apstiprināta Eiropas Padomes Pamatkonvencijas par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu (“konvencija”) parakstīšana ar nosacījumu, ka tā tiek noslēgta..

Parakstāmās konvencijas teksts ir pievienots šim lēmumam.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā [..].

Briselē,

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs